

Citace: ALLISON CROWE. Teaching Psychotherapy Skills With a Semester-Long Role Play. *Journal of Psychotherapy Integration*. 2014, **24**(3): 285-262.

Výuka psychoterapeutických dovedností se semestrálním hraním rolí (volný překlad)

V úvodu tohoto článku se dozvídáme o důležitosti metody hraní rolí, které slouží jako výukové pomůcky např. v párovém poradenství, skupinovém poradenství, případech dětského týrání a domácího násilí aj. Zabývali se jimi známí autoři jako např. Lamson, Feldhousen, Smith, Crowe a jiní.

Následující článek nabízí jeden model, zahrnující semestr metody hraní rolí jako úkol pro výcvik psychoterapeutických studentů.

Úkol hraní rolí

Na začátku hraní rolí jsou studenti ve skupině po 3 osobách. Pro každé hraní rolí jedna osoba převezme roli terapeuta, jedna klienta a třetí osoba pozorovatele. Tyto role se prohazují na každém třídním zasedání tak, aby každý student zastal jinou pozici. Skupina nestřídá členy, takže tito tři lidé spolu pracují dohromady po celý semestr (**úplný vzorek harmonogramu je uveden v příloze A**). Záleží ovšem na struktuře třídy, střídání může být prováděno párkrát. Crowe učí do 15 týdne semestru a začíná s hraním rolí po prvních pár týdnech, tudíž má celkem 9 lekcí hraní rolí a každý ze studentů je tak 3 krát v jiné pozici. Pro hraní rolí je nejlepší tiché prostředí, proto Crowe vyhradí pro každou třídu, skupinu vlastní prostor. Pokud není dostatek tříd, stačí i klidná část chodby, nebo jiný soukromí prostor.

Než začne samotné hraní rolí, ptá se autor studentů na obavy nebo problémy z jejich života, o kterých se budou bavit v roli klienta. Crowe používá diskusi se studenty, aby zajistil vhodnost tématu, než metoda hraní rolí začne. Také žádá studenty o podepsání souhlasu (**příloha B**) předtím než se připoutají do rolí.

Přiřazení do skupin je prováděno na základě Croowa výkladu se studenty v prvních týdnech třídy (sleduje je a pozoruje během třídních aktivit, aby viděl, kdo s kým může fungovat dohromady). Pokud se mu někteří studenti jeví pokročilý z hlediska klinických studií, dává je dohromady s méně připravenými jedinci, které by tím pádem mohli více

podpořit. Rovněž bere ohled na osobnostní typologii (introvert x extrovert) s vidinou mít vyváženou skupinu.

Víkend před zahájením hraní rolí, oznámí studentům, kdo s kým bude ve skupině a vyčlení čas pro vzájemné seznámení. Hraní rolí trvá přibližně 30 minut. Pro začínající studenty se zdá tento čas dlouhý, pro pokročilejší studenty může být čas navýšen. Poslední hodina je vyhrazena pro zpětné vazby a k procesu, ke kterému došlo v zasedání hraní rolí, a tak pozorovatel dokončí kontrolní seznam (**příloha C**), jenž zahrnuje frekvenci, účinnost, přesnost každé dovednosti (zda-li nebylo dovedností použito příliš mnoho nebo málo). Pozorovatel tento kontrolní seznam předá terapeutovi a doporučuje se, aby se nad těmito výstupy diskutovalo.

Konečnou částí je něco, co Crowe pojmenoval tzv. „Reflexní tým“. Ta zahrnuje všechny studenty, kteří se rozdělí do skupin dle toho, jakou roli zaujali. Poté si studenti sdělují své pocity a reflektují, co se událo. Crowe nabízí diskutující otázky (**příloha D**), které mohou sloužit jako vodítko při reflexi. Tato část může být dokončena „tváří v tvář“, nebo v on-line prostředí. Pokud se jedná o „tváří v tvář“, skupiny rozdělí do jiných prostor, čas je vyhrazen na 15 minut. Aktuálně tuto část studenti vyplňují v on-line diskusi v daném tabulkovém formátu, kterou vnímá Crowe jako učící platformu.

Závěrem:

Hraní rolí je pro psychoterapeuty populární druh sebezkušenostního učení. Nabízí studentům cestu k zažití všech částí terapeutických vztahů a odrazu na proces po každém sezení.

Příloha A:

Hraní rolí

- Blok 1
(terapeut A, klient B, pozorovatel C)
8:00 – 8:30 hraní rolí
8:30 – 9:00 pohled pozorovatele
- Blok 2
(terapeut C, klient A, pozorovatel B)
8:00 – 8:30 hraní rolí

8:30 – 9:00 pohled pozorovatele

- Blok 3
(terapeut B, klient C, pozorovatel A)
8:00 – 8:30 hraní rolí
8:30 – 9:00 pohled pozorovatele
- Blok 4
(terapeut A, klient B, pozorovatel C)
8:00 – 8:30 hraní rolí
8:30 – 9:00 pohled pozorovatele
- Blok 5
(terapeut C, klient A, pozorovatel B)
8:00 – 8:30 hraní rolí
8:30 – 9:00 pohled pozorovatele
- Blok 6
(terapeut B, klient C, pozorovatel A)
8:00 – 8:30 hraní rolí
8:30 – 9:00 pohled pozorovatele
- Blok 7
(terapeut A, klient B, pozorovatel C)
8:00 – 8:30 hraní rolí
8:30 – 9:00 pohled pozorovatele
- Blok 8
(terapeut C, klient A, pozorovatel B)
8:00 – 8:30 hraní rolí
8:30 – 9:00 pohled pozorovatele
- Blok 9
(terapeut B, klient C, pozorovatel A)
8:00 – 8:30 hraní rolí
8:30 – 9:00 pohled pozorovatele

Příloha B:

Informovaný souhlas

Samozřejmě, že bude v metodě hraní prováděno mnoho rozhovorů, avšak obsah těchto rozhovorů bude důvěrně udržen mezi zapsanými studenty v kurzu a instruktory. Také bude možnost k prezentování reálných obav, či řešení problému z minulosti. Mám možnost být informován během vyučování o možných obavách a konzultovat je s instruktory v jakýkoli čas, aby determinovaly příslušné obavy. Po každém poradenském sezení se studenti budou setkávat a diskutovat v rámci hraní rolí v poradenských rozhovorech. Těžiště těchto setkání je na vývoji poradců spíše než na materiální diskuzi jako klient. Některé nezbytné clientské materiály mohou být sdíleny, protože i když skupina očekává zachování důvěry, nemůže být zachování důvěry garantováno, neboť jsou informace sdíleny uvnitř uspořádání skupiny.

Studentský podpis: _____

Příloha C:

Pozorovatelův kontrolní seznam

Klinická dovednost	Přibližný počet použití během sezení	Příliš mnoho/ příliš málo/ potřebný	Efektivnost/přesnost	Komentář
Navázání vztahu				
Poptávka dovedností				
Předání empatie				
Parafráze				
Reflexe pocitů				
Čestné prohlášení				
Shrnutí				
Kontrola chápání				

Reflexe obsahu				
Stimulace				
Zaměření				
Objasnění prohlášení				
Stanovení cílů				
Terapeutické využití ticha				
Sumarizace předchozího zasedání				
Shodnost verbálního a neverbálního projevu				
Uvědomování si polohy těla klienta i sebe sama				
Implicitní pocity				
Učení modelů				
Zvýraznění silné stránky				
Grafický jazyk/užití metafor				
Vhodné použití sebe-odhalení				
Bezprostřednost				
Konfrontace				
Dávání zpětné vazby				
Usnadnění ukončení				

Příloha D:

Otázky k diskusi reflexního týmu

Otázky k diskusi pro terapeuty:

- Popište zásahy a nástroje použité v reflexi?

- Jak jste se cítil během sezení?
- Co nejdůležitějšího se Vám zdálo, že Váš klient potřeboval?

Otázky k diskusi pro klienty:

- Popište zásahy a nástroje, které použil Váš terapeut v sezení?
- Jak jste se cítil během sezení?
- Co jste potřeboval dnes od Vašeho terapeuta?

Otázky k diskusi pro pozorovatele:

- Popište zásahy a nástroje, které použil terapeut při sezení?
- Na stupnici od 1-10 (10 nejvyšší), jak moc užitečné bylo dle vašeho názoru sezení?
- Co jste si nejvíce odnesl ze sezení?
- Nastala nějaká změna ve Vašem názoru? Proč ano? Proč ne?